



Türkiye’de Fonksiyonel Gıdaların Tüketim Araştırmaları, Ürün Çeşitliliği ve Yasal Düzenlemeler

Yrd.Doç.Dr.Tuğba Kök Taş
Süleyman Demirel Üniversitesi
Mühendislik Mimarlık Fakültesi
Gıda Mühendisliği Bölümü, Isparta

İçerik;

- ✓ Fonksiyonel gıdaların tarihi
- ✓ Fonksiyonel gıdaların tanımı
- ✓ Fonksiyonel gıdaların Dünyada ve Türkiye 'de tüketim oranları
- ✓ Fonksiyonel ürün çeşitliliği
- ✓ Türkiye'de fonksiyonel gıdalar ile ilgili yasal düzenlemeler

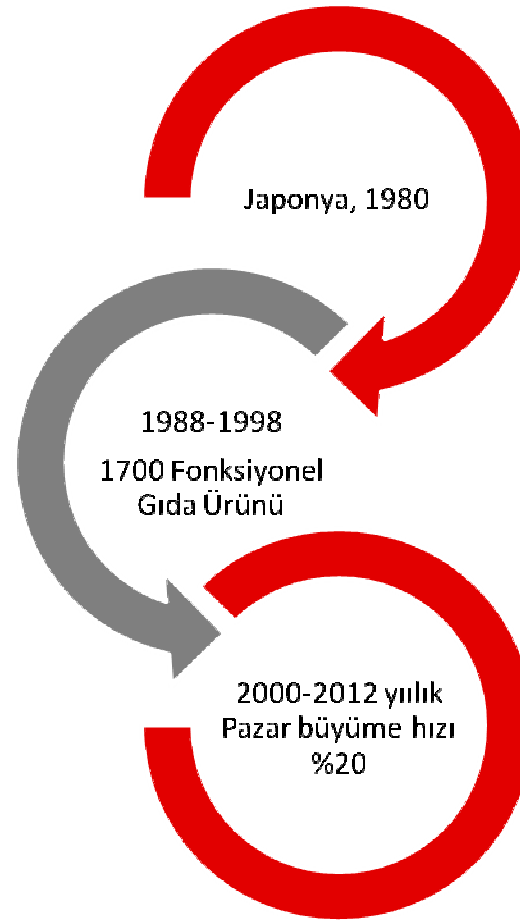


Fonksiyonel Gıdaların Tarihi

- ✓ Post-Modern dönem
- ✓ Tüketim için üretim
- ✓ Kitlesele özel üretim
- ✓ Yaşamın her alanında
konfor arayışı
- ✓ Gıda sektörü



Fonksiyonel Gıda Zaman Tüneli



Ve Fonksiyonel Gıdalar.....

- ✓ Fonksiyonel ürünler de bu konfor arayışının bir sonucu olarak belli özel gereksinimleri gidermek üzere ortaya çıkmıştır.



- ✓ İnsan sağlığı doğrudan ilgilendirmesi nedeniyle fonksiyonel gıda ürünleri herkes tarafından önemlidir.

Fonksiyonel Gıdalar

- ✓ Besinlerin yanı sıra sağlığa fayda sağlayan gıdalar olarak tanımlanır.
- ✓ Vücudun temel besin ihtiyaçlarını karşılamanın ötesinde insan fizyolojisi ve metabolik fonksiyonları üzerinde ilave faydalar sağlayan, böylelikle hastalıklardan korunmada ve daha sağlıklı bir yaşama ulaşmada etkinlik gösteren gıdalar veya gıda bileşenleridir.

Fonksiyonel Gıdalar



- ✓ Besleyici etkilerinin yanı sıra bir ya da daha fazla etkili bileşene bağlı olarak sağlığı koruyucu, düzeltici ve/veya hastalık riskini azaltıcı etkiye sahip olup, bu etkileri bilimsel ve klinik olarak ispatlanmış gıdalar fonksiyonel gıda olarak **5179 sayılı kanunumuzda** yer bulmuştur.

Fonksiyonel Gıdaların Dünyada ve Türkiye’de Tüketim Oranları

- ✓ Hızlı yaşam
- ✓ Sağlıksız yaşam
- ✓ Besin içeriklerindeki olumsuz değişimler



- ✓ Tüm dünyayı fonksiyonel gıda üretimine yönlendirmektedir (www.food-info.net/tr/ff/intro.htm).

Fonksiyonel Gıdaların Dünyada ve Türkiye’de Tüketim Oranları

- ✓ Dünyada fonksiyonel gıda pazarı her yıl %10 oranında büyümektedir.

FONKSİYONEL PAZAR BÜYÜKLÜĞÜ

2000	28 milyar\$
2003	30 milyar\$
2005	50 milyar\$
2012	100milyar\$



Ülkelere Göre Fonksiyonel Gıda Pazarı (2010, %)

✓ Japonya	% 38.4
✓ Avustralya	% 1.6
✓ Amerika Birleşik Devl.	% 31.1
✓ Avrupa	% 28.9

(Leatherhead Food Research, 2011)





Sektörlere Göre

- Süt Ürünleri % 38.1
- Unlu Mamüller % 22.7
- İçecekler % 12.5
- Yağlar % 8.1
- Hayvan Ürünleri % 7.4
- Soya Ürünleri % 5.8
- Diğerleri % 5.7

(Leatherhead Food Research, 2011)



Türkiye’de Fonksiyonel Gıda Pazarı

Türkiye’deki fonksiyonel ürün pazarının 2007 yılında bir önceki yıla göre %18,3 büyüyerek 420 milyon YTL’ye ulaştığı ifade edilmektedir.

(Hürriyet, 13.04.2008)





FONKSİYONEL GIDA ÇEŞİTLERİ



Fonksiyonel Gıda Tipleri	Tanımı	Örnek
Takviye Edilmiş (Fortified) Gıdalar	Besleyici bir vit., min. gibi madde ilavesi ile	Vitamin C katkılı meyve suyu
Zenginleştirilmiş (Enriched) Gıdalar	Gıdaların içinde özel olarak bulunmayan yeni bir besin maddesi ilavesi ile	Probiyotik, prebiyotik ve bitki sterolleri ile hazırlanmış süt ürünleri
Değiştirilmiş (Altered) Gıdalar	Gıda içinde istenmeyen bir besin maddesinin uzaklaştırılıp, yararlı bir maddenin ilavesi ile	Süt ve et ürünlerinde yağın uzaklaştırılarak, yağ ikame maddesi ilave edilen ürünler
Geliştirilmiş (Enhanced) Gıdalar	Özel koşullarda geliştirilerek/yetiştirilerek üretilen gıdalar	Yeme Omega-3 ilave edilerek yetiştirilen tavuklardan elde edilen yumurta

PROBİYOTİK İÇEREN GIDALAR

- ✓ Fonksiyonel gıda marketlerinin en büyük pazarını
- ✓ Dünyada 379 çeşit ürün içeren
- ✓ Bağırsak sağlığı için gerekli olan özellikle probiyotikler kapsamaktadır .



(Ouwehand, 2007)

- ✓ Probiyotik süt ürünleri sektörde 1.3 milyon \$
- ✓ Fonksiyonel ürünlerin % 56'sı bu gruba dahildir.

PROBİYOTİK İÇEREN GIDALAR

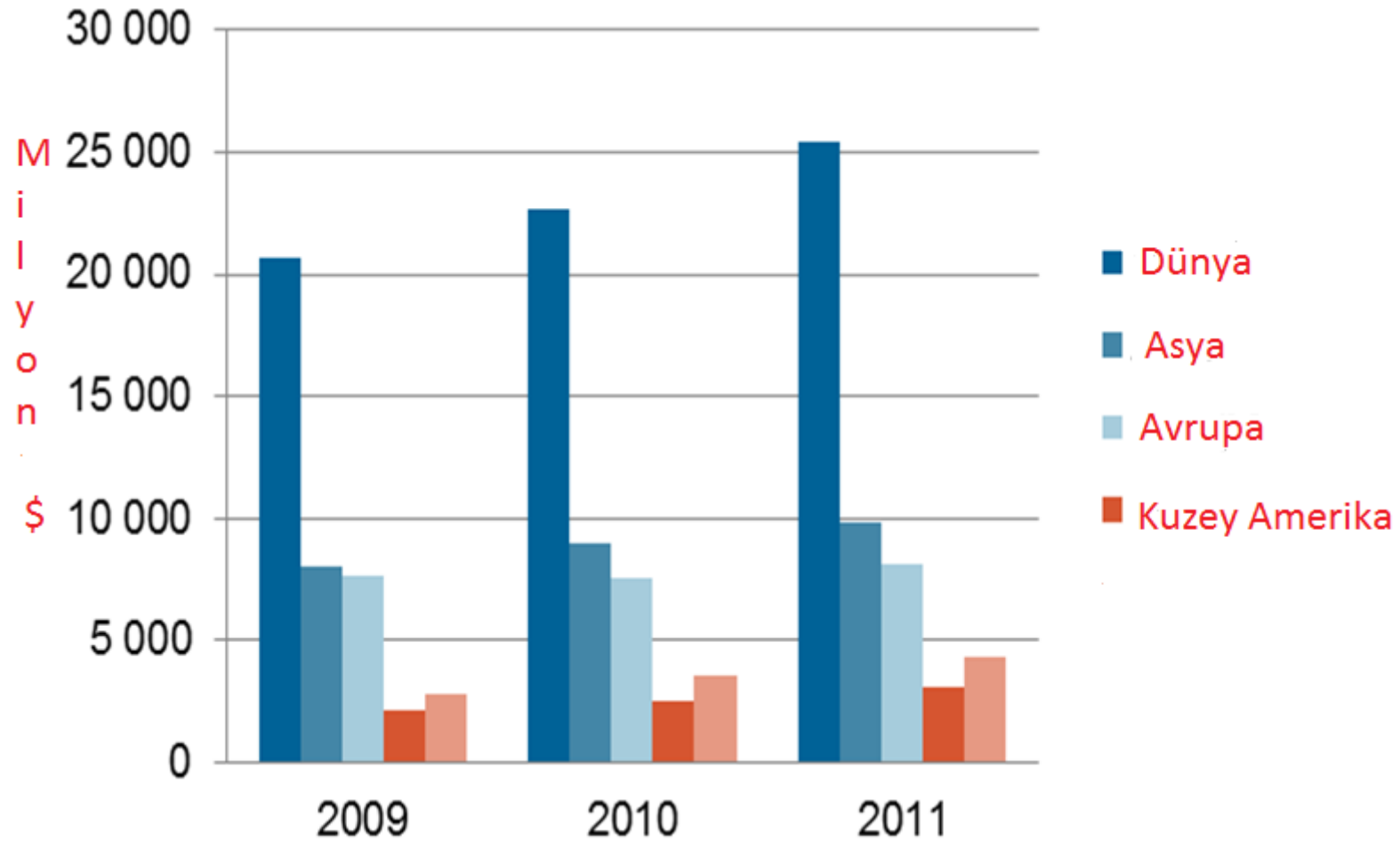
- ✓ Probiyotik içeren yoğurtlar
- ✓ Kefir
- ✓ Simbiyotik içecekler
- ✓ Probiyotik içeren fermente içecekler,
- ✓ Kremalar
- ✓ Tatlılar
- ✓ Krem peynirler
- ✓ Bebek devam mamaları vb ürünler

(Szakaly, 2007)



Sütaş, Türkiye
Pınar, Türkiye
Jovita, Almanya
Actimel, Fransa
Activia, Fransa
Pohadka, Çek cumhuriyeti
Vitality Yogurt, Almanya
SOYosa, Filandiya
Hellus, Estonya
Yakult Milk, Japonya
proViva, İsveç
Snack Fibra, İspanya

Probiyotik Gıda Pazarı



PREBİYOTİK İÇEREN GIDALAR

- ✓ Dünyada prebiyotik ihtiyacı 167 bin ton ve 390 milyon Euro olduğu tahmin edilmektedir.
- ✓ Prebiyotiklerin başlıca
 - Frukto-oligosakkaritler
 - İnulin
 - β -glukanlar
 - İzomalto-oligosakkaritler
 - Polidekstroz
 - Laktuloz
 - Nişasta





PREBİYOTİK İÇEREN GIDALAR

Probiyotik ürünler ile sinerjik bir etki sağlayacak tüm gıdalarda ve

- ✓ Mamalarda
 - ✓ Unlu mamüllerde
 - ✓ Tatlılarda
 - ✓ Çorbalarda
-
- ✓ Kanda şekeri dengeler
 - ✓ Kolestrol seviyesini azaltır



FONKSİYONEL İÇECEKLER



- ✓ A,C ve E vitaminleri ilavesi ile hazırlanan içecekler,
- ✓ Omega-3 ve soya ilaveli içecekler,
- ✓ Ca, İnulin ve L-carnitin ilaveli içecekler

Tahminlere göre
bu ürünlerin %23 artışı
(Keller, 2006)



DİĞER FONKSİYONEL GIDALAR...

- ✓ Antioksidanlar, E ve C vitaminleri ile zenginleştirilmiş yaşlanma karşıtı ürünler
- ✓ Düşük sodyumlu veya sodyum içermeyen tuzlar kullanılan ürünler
- ✓ Glutensiz ürünler
- ✓ Fenilketanuri hastaları için fenilalanin aminoasidinin uzaklaştırıldığı özel ürünler
- ✓ Diyabetik ürünler
- ✓ Bağışıklık sistemini güçlendirici ürünler



Çizelge 10.1: Gıda Şirketlerinin Pazardaki Konumu ve Gelecek Planları

Şirket	Pazardaki Konumu	Gelecek Planları
Danone	Activia ile %80 Pazar payı ile lider konumundadır. Ürün Türkiye’de 1 milyonu aşkın aile tarafından tüketilmektedir.	Önümüzdeki 5 yıl içinde bu pazarın, taze sütü ürünler pazarı içerisindeki payını % 10’un üzerine çıkarmayı hedeflemektedir.
Dimes	Dimes Karşık Meyveli “enriched” kategorisindeki ilk üründür. Bu ürün Dimes’in satış hacminde % 10 paya sahiptir.	2006 da Dimes Life markasını pazara sunmayı planlamaktadır. Türkiye’de bulunmayan yeni ürünler çıkaracaktır.
Doğadan	Pazara 1998 de Doğadan Form ile girmiştir. Sonra Doğadan Active, Doğadan Relax ve bebekler için Doğadan Mini’yi çıkardı.	Müşteri istekleri ve pazarın ihtiyaçları doğrultusunda ürün yelpazesini genişletmeyi hedeflemektedir
GdaSA	Şubat 2005 de bitkisel çay kategorisine girmiştir. Form, Active ve Bayanlara Özel adlı 3 yeni ürün çıkarmıştır.	Bayanlara Özel adlı seriyi genişletmektedir. Bu seride 8 farklı ürün yer almaktadır.
Hero	AktiPro ve aktoVitale markaları adı altında 4 yeni ürünü piyasaya sunmuştur. Yoğur içeceği	Stratejik olarak toplam cirosunun en az %50 sini dengeli beslenme ve fonksiyonel gıda alanı olarak oluşturmayı hedeflemektedir

Otacı	Toplam cirosu içinde fonksiyonel ürünlerin payı %50 yi bulmaktadır. Otacı Brunch ve Lunch çabuk çorba ile pazarda iddialıdır.	Ürün çeşitliliğini artırarak, pazardaki konumunu güçlendirmeyi planlamaktadır.
Pınar	Fonksiyonel ürünleri, şirketin yoğurt ve süt ürün gamı içinde % 5'ik bir Pazar payına sahiptir.	Fonksiyonel yoğurt ve süt ürünleri pazarında %10 luk bir pazar payı hedeflemektedir.
Sütaş	Probiyotik yoğurt kategorisine Yovita markası ile Mayıs 2005 de girmiştir.	Probiyotik yoğurt pazarının toplam ciroda ki payının %5 in üzerine çıkmasını öngörmektedir. Yeni ürünler üzerinde çalışmaktadır.
Unilever Türkiye	Becel %35 pazar payı ile lider konumdadır. Lipton yeşil çayla, bardak poşet formatında yeni bir kategori oluşturmuştur	Yeni ürünler üzerinde çalışmaktadır. 2010 da Becel'in cirosunu 2 katına çıkararak 24 milyon Euro ya ulaşmasını hedeflemektedir.

FONKSİYONEL GIDALARLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

TÜRK GIDA KODEKSİ ETİKETLEME YÖNETMELİĞİ

Yetki Kanunu: 5996

Yayımlandığı R.Gazete: 29.12.2011-28157

**Türk Gıda Kodeksi Etiketleme
Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair
Yönetmelik**

Yayımlandığı R.Gazete: 11.02.2012-28201

GIDA MADDELERİNİN GENEL ETİKETLEME VE BESLENME YÖNÜNDEN ETİKETLEME KURALLARI TEBLİĞİ

- ✓ **Yetki Kanunu:** Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği
- ✓ **Yayımlandığı R.Gazete:** 25.08.2002-24857
- ✓ **Tebliğ No:** 2002/58
- ✓ Türk Gıda Kodeksi Gıda Maddelerinin Genel Etiketleme ve Beslenme Yönünden Etiketleme Kuralları Tebliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ
- ✓ **Yayımlandığı R.Gazete:** 29.01.2004-25361

Yönetmeliğin Kapsamı

MADDE 2 – (1) Son tüketiciye ve toplu tüketim yerlerine arz edilen gıdaların genel ve belirli özel etiketleme kurallarını, beslenme yönünden etiketleme kurallarını, tanıtımı ve reklâmına ilişkin belirli kuralları ve gıdalardaki beslenme ve sağlık beyanlarına ilişkin kuralları kapsar.

Avrupa Birliđinin 1924/2006/EC sayılı
Gıdalarda Yapılan Beslenme ve Sağlık
Beyanları Hakkında Tüzüđe paralel ifadeler
içerir.

Beslenme-sağlık ilişkisini keşfetmiş tüketicilerin ambalaj üzerinde doğru ve yeterli bilgileri bulması ve üzerindeki uyarıları dikkate alarak kullanım rahatlığına kavuşması amacıyla Ulusal Gıda Kodeksi Komisyonu, sektörden gelen yoğun talep sonucunda yayımladığı etiketleme tebliğlerinin içeriğinde 2 tür gıda beyanı oluşturmuştur. İki tablo da görülebileceği gibi bunlardan bir tanesi bileşen, beyan ve koşul içerikli 2002/58 nolu Tebliğ Ek:4 'de yer alan **Besin Beyanı**, diğeri ise gıda bileşeni, sağlık beyanı ve beyan koşulunu içeren 2006/34 nolu Tebliğ Ek:9'da yer alan **Sağlık Beyanı**'dır.

SONUÇLAR

- ✓ Gıda endüstrisinde gelişen ve büyüyen en büyük alanlardan birisi fonksiyonel gıdalardır.
- ✓ Bilimsel çalışmalar, gelişen teknoloji ve tüketici istekleri ile doğrudan ilişkilidir.
- ✓ Fonksiyonel gıdalar hemen hemen sektörün her alanında gelişebilir fakat pazar dağılımı homojen değildir ve ürün tercihi pazarlar arası farklılıklar içerir.
- ✓ Ülkemizde fonksiyonel gıda çeşitliliğinin geliştirilmesinde değerli bilim insanlarına ve kıymetli iş adamlarına görev düşmektedir.

TEŞEKKÜRLER....

